„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку, а уторком на по табака.

ЦЕНА ЈЕ
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.

За Србију
на годину 32 дин., на по године 16 дин., на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова; за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Георгијевића на главној пијаци.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 94. У НОВОМ САДУ У СРЕДУ 17. ЈУНА 1892. ГОДИНА XXVII.

ВЛАСНИК: СЛАВКО СВЕТ. МИЛЕТИЋ. | ГЛАВНИ УРЕДНИК: СТЕВАН ЈОВИЋ.

БАН ГРОФ КУЕН-ХЕДЕРВАРИ И — ЗАГРЕБЧАНИ.

Ми смо већ јавили у нашем листу како је бан гроф Куен-Хедервари распустио заступство главне земаљске вароши Загреба, ли због тога, што није дозволило да депутација вароши учествује са осталим депутацијама муниципија Хрватске и Славоније у поздрављању Њег. Величанства цара и краља приликом 25-годишњег јубилеја Његова крунисања у Будимпешти и ми смо се одмах најодлучније изјавили против тога најновијег „уставног“ чина г. грофа.

Не проговорисмо до сада у тој ствари на овоме месту, јер смо хтели да сачекамо какав ће положај према томе догађају заузети разне странке у Угарској е да онда и овом приликом можемо правилан суд изрећи: колико и шта вреде изјаве мађарских странака о „слободоумљу“ и „витештву“ мађарскога народа.

Пре свега треба тачно знати шта је учинило тако страшнога то загребачко варошко заступство, да се може оправдати управо драконичко поступање против истога? Ето, учинило је ово:

У седници варошкога заступства од 18. (30.) маја устао је председатељ, подградоначелник Станковић па је предложио, да се из средине заступства изабере једна депутација која ће се придружити депутацијама из Хрватске и Славоније, одређеним да Њег. Вел. цару и краљу на дан 25-годишњег јубилеја крунисања поднесу изразе оданости и верности становништва тих краљевина.

На овај предлог донео је свеучилишни професор и варошки заступник др. Брестјенски исправак, да се депутација изабере али да има отићи у Будимпешту само онда, ако за стално сазна, да ће депутације из Хрватске и Славоније пред Њег. Вел. цара и краља предвести бан а не да се исте помешају са депутацијама угарским, које ће предвести министар-председник.

Г. др. Брестјенски мотивисао је свој исправак са установама §§. 2., 50., 55. и 59. закона о хрватско-угарском поравнању па је предложио да у случају, ако изабрана депутација не отиде у Будимпешту, да се цару и краљу преко кр. земаљске владе одашље једна адреса верности и оданости.

Цела та расправа одисала је највећом љубављу и одношћу према посвећеној личности цара и краља те је била основана строго на закону, који једнаком мером вреди колико за Хрватску и Славонију толико за Угарску, па према томе није било баш никаква разлога, да се ма у чему поступи против варошкога заступства а камо ли да се употреби против истога тако драконска мера као што је распуст истога.

Но, „слободоумним“ и „витешким“ Мађарима канда и то није доста. Они ударише, без разлике странке, у сва звона, да, што више могу, изгрде распуштено заступство, па да га пред светом представе као неко страшило. Они на сва уста вичу, да се то заступство учинило кривцем „велеиздаје“ и „срамнога илојалитета“, да је показало „спремност за револуцију“, што више, да је већ тај чин заступства „револуционаран“ (бунцијски), да је оно у савезу са „издајником у епископској мантији“ (Штросмајером), да се оно подигло „против закона“, да је то „безобразна перфидија“ и „нискост мишљења“, те оваких „лепих“ израза тма божја, који никако не погрђују онога, коме су намењени, него онога, ко их је изрекао.

Варошко заступство загребачко не само што није учинило ништа против закона него је управо бранило закон, а то Мађари врло добро знају и место да устану, бар они, који су у опозицији против данашње владе, енергично у одбрану закона, они грде загребачко варошко заступство, јер се стиде пред страним светом, који ће сад лако упознатги, што вреди слободоумље у Угарској.

Поштована опозиција у Угарској, а нарочито крајња левица, морала би мало промислити: како би њој било и шта би она радила, да се против ње поступи тако драконским мерама? Није ли то илојалитет, кад на пр. крајња левица неће да иде у царски двор у Будиму, да се поклони своме краљу, кад се на том двору вије барјак аустријске царске куће (црно-жути) која је и краљевско угарска? Нека промисли само та иста крајна левица, шта је она све у сабору изговорила против немађарског краљевског дворанства и т. д. А нека промисли што су све Мађари радили год. 1848.—1849. и од год. 1861. до 1867.

Бан гроф Куен-Хедервари пошао је врло рђавим путем, који ће унионистичку владавину у Троједници довести управо тамо, камо је доспела за доба Раухово, Вакановићево и Бедековићево, јер „притиснуто јаче све на више скаче“. Бану није доста, што је хрватску народну независну странку („Обзорову“) тако притиснуо, да се одрекла изборне борбе и да се њезин глас неће чути у сабору, он јој хоће да запуши уста и на последњој тачци, с које је могла донекле показати, да је жива. Бан, изгледа да мисли, да ако он ову странку савршено истисне са поља јавнога деловања, да ју је потпуно загушио. Но бан ће се љуто преварити — јер потајни непријатељ много је опаснији од отвореног. Бан хоће у Троједници тишину гроба, — но нека пази, да се једнога лепога дана грдно не разочара у својим надама, а онда ће бити доцкан, да се почињена штета поправи.

Ми најстрожије осуђујемо поступање бана г. грофа Куена Хедерварија, јер то поступање никако не одговара његовом „толико хваљеном“ либерализму а и због тога, јер ће пред страним светом обрукати нашу отаџбину Угарску. Бан би се више прославио, да се држао строго закона па да је сам пред цара и краља предвео депутације муниципија из Троједнице, него што је, погазив основни закон земље, дозволио, да се те муниципије претопе у муниципије Угарске. Што ће да вреди пред светом углед државе у којој није највећа светиња закон?

А нашој браћи у Троједници довикујемо оне дивне стихове нашега великана „Змаја“ и то Хрватима:

„На Хрвата с дижу лаже и клевети,
А то само за то да му с' лакше прети;
На Хрвата дижу вериге и мрежу,
Ил да га улове, или да га вежу;
Јуче била претња а хајка већ данас,
А при овој хајци рачунају на нас,
На увреде оне, боле српског рода —
Али станте мало, крв још није вода.
— — — — — — — — — —
— — — — — — — — — —
А истина стара да с' покаже јача:
У невољи знаћеш који су ти браћа.“

Србима пак велимо:

„За то, Срби чујте, чврсто стојте сада
На бранику где је и закон и правда;
Ојачајте снагу патника Хрвата,
Нека зна да има у невољи брата;
Нек се једном види каква ј' слога благо
А они ће после — — како им год драго.“

Нови Сад, 16. јуна.

Примили смо из Сибиња у штампаном егземплару, меморандум који је ту недавно депутација наше браће Румуна у Бечу, хтела да преда у руке Њег. Величанства цара и краља, но не беше примљена у аудијенцију те је тај меморандум предала у кабинетској писарни Њег. Величанства а оданде је, како јавише мађарске новине, и не прочитан послан министарству у Будимпешти да га оно реши.

Хоће ли неће ли министарство на тај меморандум одговорити ми не знамо, но нека врста одговора лежи и у томе, што је жандармерија мирно гледала кад је наговорена руља бесно ударила на кућу вође румунске депутације др. Ратију, те му полупала прозоре и оштетила кућу.

Нама је врло жао, што нам је простор листа тако мален да не можемо у целости донети тај меморандум, па ћемо о њему у једном од идућих бројева проговорити колико будемо могли.

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА.

Сарајево — јуна.

У недељу, 31. маја о. год. послије подне стиже пред 6 сати у вече засебан воз у Сарајево, којим дође пјевачко друштво аустријских жељезничких чиновника из Беча. Дошло је до 250 особа — од којих пјевача до 90. Воз их је довезао до дуванске фабрике — а одатле пјешке дођоше уз пратњу војничке музике, до зграде земаљске владе — на Мусали. Овдје је био **званичан** поздрав. У име владе поздравио је бечлије барон Кучера, грађ. доглавник, у име града Сарајева начелник Мустај-бег Фадилпашић, у име српског пјевачког друштва „Слоге“ предсједник Васо Краљевић, (Фадилпашић којим језиком? Ур.) српским језиком, на што је ово друштво отпјевало своје мото: „Само слога Србина спасава.“ Најзад је бечлије поздравио др. Ст. Посиловић, предсједник овд. мушког пјевачког друштва у име тога друштва. На

ЛИСТАК.

КАД НЕМА ПОСЛА.

Написао Емил Зола.

I.

Кад су јутрос дошли радници у фабрику, беше она хладна, мрачна и жалосна, као каква рушевина. У дну велике радионице, немо стоји машина, а танки јој удови и точкови ни да се макну. Док иначе она беше срце и душа овог голијата, сад само повећала жалост, што притисла ову кућу.

Из малене своје собе изишао је газда и тужно рекао радницима:

— Браћо, данас нема рада . . . Наручбине не стижу више; шта више са свих страна натраг повлаче и оне досадашње. Много сам очекивао од децембра, јер у децембру беше до сад највише посла. А сад пропаст прети највећим фирмама . . . Цаба било свега . . .

И кад је видео, како радници гледају један у другога, бојећи се од повратка к својим кућама, од сутрашње глади, он додао тишије:

— Заклињем вам се, да нисам себичњак... И моје стање је ужасно, можда ужасније, него ваше. За недељу дана изгубио сам педесет хиљада франака. Данас морам да обуставим рад, да не бих пао још у већи понор. Данас-сутра нећу имати ни пребијене паре. Видите, ја вам говорим као искрен пријатељ, не тајим ништа. Можда ће већ сутра да ми дођу екзекутори. Али томе, је л' те, нисмо ми криви? Ми смо се трудили до крајности. Ја сам хтео да помогнем вами, али се ето не може, јер и сам пропадох. Не могу више никоме ништа да учиним.

За тим им пружио руку. Радници немо се руковали. Неколико тренутака непомично, са стиснутом песницом гледали сад већ узалуд радничка своја оруђа. Како шкрипале иначе многе турпије, како јечали наковњи од малених чекића; а сад све као да спава мртвачким сном.

Идуће седмице неће имати шта да једу двадесет, тридесет породица. Жене, које до сад радиле у радионици топиле се у сузама. Мужеви трудили се, да се покажу јачи. Куражили себе и жене; та у Паризу не може умрети нико од глади.

И кад газда пошао, они гледали за њим. Овај човек за недељу дана погурио се, несрећа његова беше, можда, већа, него што сам рече. И радници појединце пошли кући. У грлу их нешто стегло, срце им се укочило, као да иду из самртничке собе.

II.

Радник је избачен на улицу. Читаву недељу дана тражио, па ипак не добио посла. Куцао на сваким вратима, нудио своје мишице, нудио руке, нудио сво тело своје, тражио ма каква посла, најтежег, најодвратнијег. Нису требали нигде.

За тим се радник нудио, да ради за половину. Ипак га не слушаше. Пола за бадава па ипак не ће да га најме. Нема посла! Као самртничко звоно звониле су ове речи по таванским собама. Ужас спопао све а капитал, кукавички капитал, он се сакрио.

Крајем седмице, пошто је учинио последњи, очајнички покушај, враћа се радник полако, празних руку, саломљен од јада и невоље к својој кући. Пада. Блатњави Париз тако је жалостан овог вечера. Радник само иде, иде по киши и не осећа, да је до коже мокар. Само га глад мори. Час по, па стане, само да што доцније стигне кући. На сенском мосту нагнуо се на козе. Набујала Сена хучећи ваља таласе, који се запенушени разбијају о стубове моста. Радник се још јаче нагиње, вали се витлају под њиме и помамно га к себи маме. Али радник мисли у себи, да би то био кукавичлук и иде даље.

Киша је престала. По излозима кујунџијским светлиле су лампе. Да радник пробије ма које окно, једном би шаком могао толико да заграби, да би годинама имао леба. Иза чипкастих завеса на гостионичарским прозорима и вратима види људе, како једу. Бега даље, док не дође у предграђе и ту пролази уз прцварнице, месарнице и пекарнице. Гледа вас облапорни Париз.

Јутрос је плакала жена и кћи му, па им је обећао, да ће довече донети кући хлеба. Сад пак непрестано о томе лупа главу, шта ће да каже код куће, чиме ће да их утеши. Не могу даље бити без хлеба. Он сам још и боже помози; али жена му и кћи, баш су са свим слабе.

Наједаред му пало на ум, да проси. Али кад је уз њега прошла каква госпођа или господин, његова се рука укочила, а у грлу стегло, да га угуши. Стао тако на улици, па суморно гледао преда се. Људи се обзирали за њим, јер су мислили да је пијан.

III.

Жена радникова сишла доле под капију, а мала је ћерка остала спавајући. Студен ветар душе, а слаба жена дршће у танком оделу.

Стан јој празан. Све је већ однела у заложницу Ова седмица опустила сву кућу. Јуче је продала још последњу шаку вуне из модроца, па сад модроц празан, остало само платно и обесила га тамо на разбијен прозор, јер јој дете јако кашље.

Није рекла мужу ништа, али и сама покушала да тражи посла. Само што је за женске још већи терет кад нема рада, него за мушке. Из суседства чује се по целу ноћ плач.

Њен муж је, на срећу добар човек, не пије. Не би сад ни кубурили тако, да се нису морали још летос да уплету у дугове. Дужна је пекару, трговцу, пиљарици. Не сме ни к њима да се упути. Пре подне отишла к својој млађој сестри, да моли који грошић у зајам. Али и сестру своју затекла је у тако исто јадном стању, те није смела ни да прослови, него бризнула у плач, па онда су обе плакале. Кад је полазила а она обећала да ће донети комад хлеба, ако јој муж откуд год донесе штогод.

Али мужа јој нема. Киша пљушти и сиротица се склонила под капију. Крупне капље прште о камен, а њену танку хаљину пробила

поздрав захвалио се у име бечлија предсједник друштва им др. Вагнер на немачком, а један од пјевача на српском језику т. ј. како он рече: „земаљским језиком“ (да није „небеским!“) За тим је био свечан улазак у град. Напријед је ишла војничка музика, за тим неке госпођице, па онда предсједници друштава: др. Вагнер, Краљевић и Посиловић. За њима српско пјевачко друштво „Слога“ у народном одијелу, што је врло лијеп утисак учинило, а послије гости и овдашње мушко пјевачко друштво. Чланови „Слоге“ имађаху сваки на прсима свој знак: српску тробојницу са гуслама. Код нове римокатоличке цркве био је растанак. — У вече бијаше комерс у позоришту, што га је приредило овд. мушко пјевачко друштво у почаст гостима. У понедељак 1. јунија у вече бијаше концерт бечког пјевачког друштва у позоришту, у корист сарајевске сиротиње. У уторак 2. јунија у подне бијаше објед на Илици (купатилу), који је прирадила **земаљска влада** (раја плаћа! Ур.) бечким пјевачима. На том обједу бијаше осим бечких пјевача и сви директори земаљске владе, са грађ. доглавником бароном Кучером на челу. У име града Сарајева присуствоваху начелник Фадилпашић и подначелник Петровић, (предсједник српске општине у Сарајеву). Здравило се пуно: влади и министру Калају, граду Сарајеву и штампи. Најзначајнија је здравица — као што истичу све новине (швапске!) Петра Петровића, градског подначелника и председника српске општине. Жао ми је, што не бејах присутан, да чујем шта је то тако значајно казао подначелник! По немачком овдашњем листу судећи, као и по „Сарајевском Листу“ говорио је у име народа „босанскога“ без разлике вјере, што ја ипак не могу вјеровати, јер је исти подначелник и предсједник српске општине. Што даље званични лист истиче ове ријечи подначелникове: „Кад се вратите у Беч (гостима говорећи), кажите све што сте овдје видјели онако, како је истина!“ Држим, да су ове ријечи умјесне: не знам, како је то наш предсједник мислио, али ја мислим да је добро рекао: нека кажу како јесте наше стање; нека не износе лажно (као што умију бечки новинари хвалећи аустријску културу!) У осталом овако ја мислим, и не могу да тврдим, како је подначелник мислио; — то је његова ствар.

У уторак послије подне била је пјевачка представа на Илици — у корист градске сиротиње сарајевске. Посјета је била сјајна; веле бијаше до 4000 душа. Највише бијаше Нијемаца, за тим Јевреја. У тој представи учествоваху три пјевачка друштва: бечко, сарајевско српско и немачко друштво. Пјевала су сва три друштва лијепо.

Ово је у кратко описан ток свих свечаности, а сад ћу да изнесем у кратко и своје мишљење о овим догађајима. И ако се изријеком каже, да долазак бечких пјевача нема политичког значаја, — ипак га ми Срби не можемо друкчије схватити. Мислило се: нека зна Европа, како смо обљубљени у Босни! Лијепо је, кад они тако мисле, — али се са неколико пјесама (и то немачких!) не може задобити народ, коме се на сваком кораку чини неправда. Ја мислим, да је ипак српско пјевачко друштво добро учинило, што је прихватило позив, да судјелује у дочеку. То је баш са српског гледишта оправдано: јер се непрестано телали по свијету, да нема Срба у Босни, — а кад, гле, у пријестоници Босне постоји српско пјевачко друштво, које његује српску пјесму — и у опште српску културу. Тим је најбоље доказано, да је оно што „Bošnjak“ пише будалаштина, — а да је у истини у Босни сав народ српски. С тим су се увјерењем морале вратити Бечлије: та у Босни чуше чисто српску пјесму, чуше чисто српски говор — нађоше од школа, које народна свијест одржава, чисто српске, — од „Бошњаштва“ и његовог „културе“ не видјеше ништа друго, до ли оно, што власт ствара на свој рачун — и у Сарајеву „Bošnjaka“. Бадава: неда се дланом сунце покрити! С те стране успјех је на српској страни, а што се тиче „политички успјех“, о ком немачки новинари сањају, нијесу Бечлије никакав постигли, јер смо ми Срби показали само своју гостољубивост и питомост, а нипошто да смо се с Бечлијама збратимили! У том баш имаду неуспјех политички! Ваља ми још нешто примијетити: Догод се у Сарајеву бављаху Бечлије, бијаху главније улице окићене заставама. На српским се кућама лепршале и српске заставе. Но чудно ми је, да су се овдашњи Срби на позив овдашњег њемачког друштва одазвали и окитили своје куће заставама у почаст Бечлијама, — а лани о знаменитом српском дану, о прослави стогодишњице Симе Милутиновића, не истаче ни један ни једне заставе, за то што их је на то позвао српски лист. Дакле боље је послушати Нијемце, него Србина! Прече је окитити куће о швапским свечаностима, него о српским! И то је знак времена!

Реља Крилатица.

* * *

Ми смо се, као што рекосмо обратили нашем дописнику, да нас тачно извести, па ево сада доносимо његов извештај; али не можемо а да нешто неприметимо. Рекосмо, па и данас кажемо: у Сарајеву за Српство има трулежи. Један председник српске општине (Грк) наздравља влади и он „у име народа“ каже Бечлијама: „како је тамо све добро и лијепо“. Српске куће, и то првих Срба, ките се сада, приликом доласка Немаца, заставама, а кад се славила 100-годишњица Милутиновића онда нигде ни једне заставе! Певачко српско друштво, ма колико га извињавао наш пријатељ, хита на сусрет „гостима“ — и то управо, оно се чисто намеће. Јест, биће то све на рачун српске питомости, јест, певачком друштву нећемо толико замерити, што је страном певачком друштву ишло на сусрет, — али да председник општине онако наздравља и да се српске куће ките заставама, је ли то на рачун питомости? Или је то пузање пред властима, да се тиме бајаги докаже, е у Босни није жалосно стање? „Напредак“, онај „црни“ „Напредак“, како су га звали клеветници, увек је нападао овај сарајевски трулеж и против његовог уредника су писали изјаве Петраки Петровић и остали — и те су изјаве примали српски листови као од „добрих родољуба“ против „шпијона“ Стражичића, а сад? Против „Напреткова“ рада није се никад изнео ни један доказ, а они „добри родољуби“ ето какови су!

Ми нећемо даље. Није нам до личности него до опште користи и у име опште српске ствари, у име Српства, препоручили би неким листовима, да не ангажују баш они општу ствар за љубав неких проиграних политичких личности. Или није то ужасно по српску штампу да они, које је она до јуче у звезде ковала, данас овако жалосно парадирају пред босанском владом? Или није смешно, да они, који су недавно доносили дуге изјаве у српским листовима против „Напретка“, тобож што овај лист није српски — данас подижу чаше и кличу: „Живио Калај!“ Срби — у име ваше! Више опреза, више озбиљности, кад расправљате о општим српским стварима у Босни — српски новинари!!

Поглед по свету.

— Недавно држали су Младочеси збор у Дајчброду, који је био необично посећен и буран. На том збору присуствовао је и вођа ческога народа др. Е. Грегр Са жељев. станице триумфално је допраћен до зборнога места у колима, која су била окићена цвећем. У свом говору он се дотакао мађар. јубилеја, сравњујући положај независне краљевине Ческе са оним Угарске. Владин комесар прекидао му је неколико пута говор. Говор се свршио веома бурно. Грегр је показао на тактику мађарску, која је за њих увенчана таким плодом и успехом, те је на том основу саветовао збор, да и Чеси прибегну тој тактици, да не даду влади порез и своје синове у војску. После тих речи, владин комесар објави, да је збор затворен. Из дворане се зачуше гласови: „Ако нам запретите легалну оповицију, то ћемо ми отпочети нелегалну“.

— Јавили смо како бугарска полиција прогони Србе путнике, који иду у Бугарску својим трговачким послом. Јавио је и наш дописник, како је иста полиција у Цариброду затворила поп-Недељка Ковачевића, сад исти Ковачевић ево како јавља у српским листовима о овој афери. Пошто је растумачио, како је ишао у Софију трговачким послом, и то на позив софијскога суда, он наставља од речи до речи: „Чим сам дошао на станицу у Цариброду, одмах је пришао к мени Петрун Георгијев, бугарски пристав, потражи пасош и упита ме: јесам ли ја поп? Чим сам му одговорио да јесам, позво ме је собом, опоменуо ме, да се налазим у рукама бугарске полиције и да ништа несмем говорити. Одвео ме у полицију где је надамном извршио најстрожији претрес скинув са мене готово све одело, одузео ми сва три у мене находећа се документа: судска акта, менице, старатељско писмо разне ловове и т. д. **од којих је једне поцепао**, једне на страну одвајао а једне мени враћао. Овом приликом или је узео или је поцепао једну оригиналну меницу, по којој ми дугује 600 динара Рецеп Фејдуловић“. За тим прича како су га даље вуцали од једне до друге власти — све тако до Софије, док није интервенисао српски консуо у Софији и ослободио га, те се поп Недељко врати кући, пошто није ништа свршио, изгубио меницу и претрпио огроман трошак. Заиста красно — као у Бугарској!

Разговор са кнезом Бизмарком.

Врло је интересантан разговор, ког је имао један од издавача „Neue Fr. Presse“ са кнезом Бизмарком, кад се овај десио у Бечу. Бизмарк том приликом рече: „Моје становиште било је увек, да смо после год. 1871. постигли све, што нам је било потребно да осигурамо независност наше народне екзистенције. Немачка за цело не може желети да повећа свој посед. (Не верујемо. Ур. „Заст.“) Ми смо сити. Положај Немачке сећа ме једне изреке грофа Јулија Андрашија, који је једном приликом казао: „Брод Угарске тако је пун, да једна фунта више, било то г.... или злата, учинио би да потоне.“ (Па ипак је отишао у Босну и Херцеговину! Ур.) Ја се не плашим рата, који је потребан, па не страхујем ни пред опасношћу, да часно са свим пропаднемо; но, шта би нам рат, који нема сврхе и не може донети добитка? Да ли да идемо у Русију, да тамо робимо и добијемо новаца? То би било врло тешко (рече кнез и при том се насмеја.) И Русија не може желети да повећа свој посед на наш рачун, јер она има и онако доста посла са Немцима у балтичким покрајонама. Моја основна мисао при стварању аустријског савеза била је та, да, живље помножући аустријску политику, не изгубимо дотицај са Русијом. То лежи у аустријском интересу. Јер, шта хоће Аустрија? Она хоће мир, а ја држим да ви имате Бошњака доста. Јели тако, ви имате доста и не желите, да се повећате?...“

На питање, да ли се те прилике променуле од кад је кнез Бизмарк одступио, одговорио је он са оштрим окретом главе: „Јесу! Јесу!“

Па чиме? — „тиме, што ми немамо више никаква уплива на руску политику, пошто нисмо више у стању, да Русији саветујемо. Што може да уради један државник? Он мора да види опасност рата и да то отклони. То вам је исто тако као код утркивања. Мора човек познати земљиште, на ком се креће и има ли снагу, да неку запреку савлада, односно да ли није јендек сувише широк преко кога треба, да прескочи.“ После тога је причао кнез Бизмарк, како се променуо политички положај одкад је он одступио. Рече, да фали фактор, који би могао упливисати на руску политику. На питање, да ли он држи да се тиме погоршало опште стање одговорио је Бизмарк одлучно са: „јесте!“

Бивши канцелар рече даље: „Жица је прекинута, која нас је везивала са Русијом. Ја држим да је главна циљ политике та, да се уздржи мир. Па камо би ми доспели, кад би после сретнога рата са Русијом имали два суседа, који би непрестано тежили за одмаздом, — један од запада а други од истока? По свој прилици да је рат са Француском неизбежан. Ради се увек о томе да се тамо нађе човек, који ће бацити барут у воду — кнез је при том показао на своју чашу — да ускипи. То је питање којем с временом нећемо моћи избећи. Друкчије је са Русијом. Немачка нема ни најмањега интереса, да води рат са Русијом и обратно. Међу нама нема баш никаквог судара интереса. (Нека то прибележе аустро-угарски државници! Ур „Заст.“). Ми један од другоха немамо ништа желити и ништа добити. И Аустрија је мирољубива држава, па баш би могли ми послужити Аустрији, кад не би била прекинута жица, која нас је спајала са Русијом!“

О свом последњем разговору са руским царем, рече Бизмарк ово: Приликом последњег разговора, који сам имао са царем руским, пре него што сам отступио, рече ми он, пошто сам му разложио моје политичко мишљење: „Ја Вама верујем, но да ли сте Ви сигурни да ћете остати у служби?“ Ја погледах зачуђено цара и рекох: „Сигурно, Ваше Величанство, ја сам сасвим сигуран да ћу остати министар док год живео будем, јер нисам ни сањао да ће настати промена, дочим је цар био већ о томе обавештен, што потврђује његово питање. Тај лични аукторитет и поверење фале до сада мојему наследнику и због тога, што нема таквог фактора, који би могао упливисати на руску политику, разумљива је промена, која је настала у политичком положају Европе, од кад сам ја одступио“.

„Па да ли не осећа, Ваша Светлост, обзиром на те ваше приговоре против данашње немачке политике, потребу, да опет предузме равнање исте?“ запитао га је издавалац „N. Fr. Pr.“

„О томе нема ни говора. Ја ове године нисам отишао у државни сабор због тога пошто би морао као неки шеф опозиције отворено нападати владу. То би ме довело у разне личне противности. Истина, да ја немам више никаквих личних обавеза према данашњим личностима и мојем наследнику. И последње ђуприје су сагореле. Говорило се о томе, да ће ме направити председником државнога савета. А за што не раће за генералног ађутанта, пошто носим униформу? Онда бих могао помагати министре против цара или обратно цара против министара, и камарила била би готова. У такве прилике нећу ја да се мешам; за то мени ипак фали хришћанске смирености.“

Било је и више овог разговора, но остало морамо изоставити због маленог простора и јер је од мање важности. Немачке новине се ужасно срде због овог разговора те нападају Бизмарка великом жестином. То међутим не смета да су га и у баварској престоници Минхену примили са највећим слављем — управо у највећем степену демонстративно што заиста цару Виљему неће бити угодно.

Четврто отворено писмо
иришком предстојнику Хаци-Лоји.

Случајно смо заборавили у трећем писму наспоменути нешто, што Ђурђевићево јунаштво јако карактерише, а то беше ово:

Пре, него што хтеде Ђурђевић своје преклапање завршити, упита га парох Моловић: „А за што прескочисте оно место у „Застави“, где се спомиње, како сте гроб издајице ђенерала Дамјанића целивали и венцем окитили, разјасните нам и то?“ Ђурђевић беше овим питањем као громом поражен, на један пут занеми, тако, да је једва још са неколико збуњених речи свој говор завршио, па без да и једне речице проговори о ђенералу Дамјанићу, стругну са говорнице, не чекајући ни фала ни бог да прости. Да је парох Моловић знао, да ће Ђурђевића питање Дамјанићева венца, тако љуто ожеђи, био би га још у почетку говора ставио, те би барем том верном поклонику издајничкога гроба Дамјанићева, Хаци-Ђурђевићу заштедио онолико патње, муке, пренемагања, плача и сигурних 5 литара зноја, јер морате знати, да нема за говорника веће муке и патње, јада и терета, него кад се напише да силом побије и опровргне оно, што се побити и опровргнути не да; да се силом оправда,

---

киша. У овом нестрпљењу истрчи кадгод тамо до ћошка, да види, не иде ли откуд онај кога она чека. Преко пута је пекарница и жена гледа тамо, па мисли на своју заспалу кћер.

Најзад ево мужа. Дуж зида се вуче, као какав злочинац. Жена јурне к њему, забринуто му погледа у очи и тихо запита:

— Но?

Муж не рече ни речи, само спустио главу. Жена пак пође горе, бледа као смрт.

IV.

Тамо горе мала девојана будна. Пробудила се, па премишљала поред издишуће светлости свеће тамо на крају стола. А на лицу седмогодишњег девојчета нека страшна, срцепајућа бора, а лице јој увело и озбиљно, као у зреле жене.

Села на даску, што јој за постељу служи, па спустила своје голе ноге и дрхће од зиме. Својом малом болесном ручицом стисла оно мало рите на грудима. У стомаку осећа ватру, коју би рада да загаси. Премишља.

Играчака није никад имала. У школу не може, јер нема ципела. Сећа се, кад је мања била, да је мати каткад износила на поље на сунце. Али то мора да је врло давно било. Сад је увек у овоме хладноме мраку и увек је гладна.

Удубила се у нешто, што не може да разуме. Зар сав свет гладује? Хтела је да се привикне гладовању, али није могла. А да л' само за то, што је тако мала? Кад одрасте, зар ће онда моћи? По свој прилици да јој мати зна то, али се то деци не казује. Кад би смела, она би запитала, зашто је то тако?

Па како је тужан овај стан. Погледа на прозор, на ком се лелуја платно. Зидови голи, намештај раскламитан, све је тако пусто и жалосно. Невина мала девојка пожелела лепу, топлу собу, где је све светло. Зажмурила, да се тако у њој нађе. И кроз танке очње заклопце учини јој се светлост свеће као сјај од злата, коме тако тежи. Али ветар духну кроз прозор и дете спопао кашаљ. Очи јој засузише.

Некад се бојала, кад је требала да остане сама. Сад јој већ са свим свеједно. Од јуче није јела ништа. Мислила, да јој је мати отишла доле да донесе хлеба. Ова мисао јој је мила. Смислила је у себи, како ће хлеб да изломи у ситне залогаје, па ће полако, све залогај по залогај да једе. Играће се хлебом.

Дође мати, отац за њом затвори врата. Мала девојана упрепаштено је видела, да су им руке празне. И кад ни једно не проговори, тихо ће она:

— Јако сам гладна!

Отац у мрачном буџаку међу дланове оборио своју главу а рамена му се тресу од немог јецања. Мати утире сузе и успављује дете. Баца на њу сваки дрњак, што је још остао у кући и вели јој, да се само добро влада и да спава. Али мала девојана цвокоће зуб'ма од зиме а у њојзи све јача ватра бесни. Одважи се, те обгрлив матер тихо запита:

— Мати, зашто ми гладујемо?

Превео: **Милован.**

кад нема са чим; да силом докаже нешто да постоји, што у истину не постоји, као што непостоји саборски дневник, из кога би се видио толико хваљени Ђурђевићев рад за народ српски у Троједници, за Ириг и срез иришки.

Ђурђевић, дакле, у пола 12 сати са брбљаонице нестаде, и ми, чим то смотрисмо, одмах сви оживесмо, душом данусмо, сиња терета опростисмо се, јер није шала пуна да сата стојати под ведрим небом, где сунце у чело пече, а без икаква посла и занимања, јер Ђурђевићево бенетање није занимало ни једну свесну и поштену душу. Занимало је само тебе, Хаџи-Лојо, и твоје плаћене ађутанте, Уроша Вујића и Ивана Оџића, који су сваку Ђурђевићеву реч гутали, а за тим је, као што и у трећем писму рекосмо, одмах са најбезобразнијим погрдама натраг на пароха Моловића враћали и просипали, као оно прави разбојници и пустахије, Урош Вујић, као прави насљедник свога ујака Гојка, што но је у буни 1848. године од Ореља на иришким лединама, за своја часна и поштена дела, куршумом у чело награђен био.

Но ми ћемо се у једном засебном писму осврнути на Уроша Вујића, Ивана Оџића, Ђорђа Петровића, Стеву Дамјановића и на друге тужиоце и нападаче на пароха Моловића, из кога писма видићемо, ко је прави лопов, дерикожа, нитков, ђубре и тако даље. Сада пак вратићемо се на почетак и свршетак гласања.

Пошто се Ђурђевић са брбљаонице удаљио, изборна комисија, која је у шупи за зеленим столом посађена била, отпоче свој посао, гласање. Злогласни иришки бележник, Лаза Надбандић, прозивао је имена бирача. Гласове бележили су, од стране Јовановићевих бирача: г. Никола Симоновић и Виктор Рогулић, а од стране Ђурђевићевих: г. Васа Николајевић парох иришки и Младен Стојковић. Од стране владине бележили су за Ириг: Митар Милошевић, за врдничку политичну општину: Лазар Милин, за нерадинску општину: Дамјан Павловић, сва су три одборници својих пол. општина, које су одбори за овај изборни чин за своје заступнике, односно за своје изборне контролоре бирали, а сва су тројица на дику и понос својих општина, а на велику жалост и јед Хаџи-Лојину, за Јовановића не само гласали, него и порадили на избору Јовановићеву. Овде нам је одмах додати и то, да су, са врло малом изнимком, скоро сви одборници полит. општина за Јовановића гласали. А из овога се јасно види, какво поверење ужива Хаџи-Лоја код одборника својих политичних општина, кад њему у брк гласају за Јовановића. Тако и треба, такве народне одборнике Бог поживио, они су својим гласањем за народног кандидата целом свету показали, да они свој народ више љубе, него одборништво, него тебе, Хаџи-Лојо, који, због твоје познате глупости, ниси био ни толико кадар, да барем код твојих теби потчињених одборника поверења и љубави стечеш. Жао нам је што не знамо имена тих народних одборника, да их народу нашем прикажемо; а то ћемо учинити други пут

Ово, што сада долази, то се не да ни од највештијег пера описати. То је требало видети. Ту жалост, ту срамоту, ту бруку, тај безобразлук кадра је била само твоја, Хаџи-Лојо, невиђена глупост отрпети и произвести. Само, и само ти, и нико више други. Чуј, свете!

У другом писму између осталога стоји и ово: „Више нас стоји једна општинска зграда. Под том зградом је једна шупа, а из шупе се улази у собу, баждарницу, која ће за овај мах да се претвори у прави огњани пакао, да прими у себе све продане душе.“

Ову шупу и ову собу поштовани читаоче, држи непрестано на уму. Ове две проклетнице, послужиле су Хаџи-Лоји, те је могао своје изборно дело, онако срамно извести. Из ове две проклетнице, из шупе и собе — баждарнице, из овога пакла огњенога, које су збиља примиле у себе све продане душе, примиле Тошу Ђорђевића, примиле Васу Ђурђевића, примиле многе трбушане-калуђере, примиле све начелнике и натароше, примиле ђутуре све бираче Ђурђевићеве, кочијаше и чобане. Из ове собе-проклетнице, за време гласања особито, изланио је свакојаки срам, стид, безобразлук, безакоње, брука, пијанство и други могући гад и поквареност.

Ми смо слушали, али чисто нисмо веровали, да је натарош Надбандић, онај префригани мајстор, да ће извести превару и непоштено дело. Нисмо веровали, али смо се овом приликом на жалост уверили, да је заиста такав. Уверили смо се, да је Лаза готов, за љубав и цену ту, да се на бележничкој столици одржи, готов издати и продати, и себе и своје српско име и све што му је најмилије и најдражије. Ми му познајемо брата у Руми, занатлију, али га познајемо, као права Србина родољуба. Лаза се не угледа на свога брата рођенога, већ попут Вука Бранковића, приликом гласања, издаде и продаде нас, теби, Хаџи-Лојо. Лаза ти преваром и непоштењем потпоможе, да извршиш срамно изборно дело, које ће за дуго остати у срамној и жалосној успомени.

Гласање је дакле отпочето. Хаџи-Лоја сео је за астал тако згодно, да сваки онај, који у поменуту собу-баждарницу иде, мора се о њега очешати. А у тој соби нема нико други чести, осим онај, који ће гласати на Ђурђевића, одмах је Хаџи-Лоја тога гласача пропустио крај себе у баждарницу, и дао за њим унети чашу пива. Како калуђери, начелници, натароши, и други Хаџи-Лојини прапорци, смотрише, да се у собу носи пиво, одмах се и они стрпаше у баждарницу, подвикујући: „Амо браћо, ево пива, ево славе“. — Непотраја дуго, ал ево ти човека, где, у место чаше, носи буре пива. Хаџи-Лоја морао се мало наврнути, да човек с буретом прође у баждарницу. Гласање иде даље. Учитељ грегуревачки стао за леђа Хаџи-Лојина, па виче: „Петре, на кога ћеш гласати, или, на кога си гласао, на Ђурђевића, е добро, хајде овамо, узме га за раме и турне у баждарницу“. — Граја у баждарници све то већа, скоро се не чује гласање од звеке чаша. Но то Хаџи-Лоји ништа не смета. Нешто погледасмо низ двориште, ал имамо шта видити, жандари терају Перу Јовићића, одборника ривичког, у затвор. А шта је скривио? Е шта је, рекао, да ће гласати за Јовановића, па позивао и другове своје да то чине. Пери то небеше слободно али Урошу Вујићу, Ивану Оџићу, Оперману, и другима, не само да беше слободно нудити људе, да гласају за Ђурђевића, него, њима беше слободно свако недозвољено средство и безакоње чинити са онима, који им се не хтедоше обећати, да ће за Ђурђевића гласати. Јесте, онде, где пиво, где потплаћивање, где лепа реч није помогла, ту су поманути калаузи, на срамоту твоју, Хаџи-Лојо, на срамоту и очиглед Васе Ђурђевића, на срамоту бана Хедерварија, на срамоту 19-ог века, на срамоту уставне и парламентарне тобожње слободе, као бесни вуци, као дивљи зверови, са свију страна упадали у посве мирно стадо Јовановићевих бирача, од почетка па до самога жалоснога свршетка изборне борбе, невине људе нападали грдили, вукли их, хаљине на њима дерали, цедуље Јовановићеве иза њихових шешира силом кидали, ох Боже, сва могућа безакоња и безобразлуке употребили, и то све са твојим проклетим благословом и срамном и нечовечном дозволом твојом, Хаџи-Лојо. Је ли само који од нас викнуо: „Живио Јовановић!“ ти се дивља орлушино одмах накострешиш са виком: „који то безобразник овде ларма!“ Је ли се од нас који усудио, да своме другу гласачу само напомене име Јовановићево, ти одмах таквога дадеш кроз жандаре одстранити, па и затворити, а твојим калаузима дозвољавао си, да јасно и гласно довикују гласачу име Ђурђевићево. Колико си пута пароха Моловића, Миту Рогулића, Јована Грујића, Јоцу Козобарића и друге одстрањивао, без и најмање кривице — сметају ти. Миту Рогулића дао си затворити само за то, што је рекао: „молим, тај човек гласао је за Јовановића, а ви бележите на Ђурђевића“. Чуј народе, ето, за то је Мита Рогулић трговац и председник црквн. општине, био затворен у тавници, где је смрад и ђубре до колена. Срам да те буде, Хаџи-Лојо! Јовановићеви бирачи стојали су под ведрим небом, као стене непомични, као јагњци мирни, ником ни беле не рекоше, *никога ни прстом* да дирнуше, шта више, *од 8 до 5 сати после подне*, тако рећи, ни леба, ни воде, да окусише, а камо ли паприкаша, пива и вина, да се наситише, као Ђурђевићеве што ти нарани и напоји и изопија, па су ти ипак Јовановићеви бирачи непрестано сметали, више си пута улазио у ове мирне људе, те им говорити забрањивао. Ови јадни људи нису смели, што 'но веле, ни увом мрднути, дочим су Ђурђевићеви бирачи и небирачи, особито они у баждарници, толико се дерали и пијани викали, да се на послетку није чуло гласање. И они ти нису сметали, ама баш ни једног јединог да си кадгод опоменуо, при свем том, што се пијанка у баждарници, један корак од тебе, у највећем јеку развила. А како и да не би, јер, најпре си доносио по једно, па онда по два, а после и по три половачета пива, на једаред.

Око 2 сата настаде права врбовка. Из баждарнице зачу се глас Хаџи-Лојин: „Хајде, брате, у катане, доста јести, доста пити“ итд., јер и Хаџи-Лоја беше јако заједнео, те и он уђе у баждарницу, међу мокру браћу, да се мало поткрепи, да добије нове снаге, за даљу срамну борбу.

Гласање непрестано траје. Што се ово већма крају ближило, тим је Хаџи-Лоју све већа трећетница хватала, јер Јовановић беше непрестано у знатној већини, а Ђурђевићеви бирачи исцрпили се. „Јаој и помагајте!“ зајаука Хаџи-Лоја. На тај јаук скочише сви пијани трештени из баждарнице са виком: „Шта је, Хаџи-Лојо? Не бој се! Има нас овде доста, који смо тек по једанпут, двапут, а и трипут гласали за дра Ђурђевића, па ваљда можемо још по који пут.“ — „Тако је, тако“, пришапута верни Надбандић Хаџи-Лоји, „само молим вас, истерајте све Јовановићеве бираче на сокак, а ови пијани у баждарници и шупи нека остану, па не водите бригу!“

Надбандић је и дотле чуда чинио са гласачима и гласовима. Он вам је умео по 3 и 4 гласача Јовановићева од астала отерати и збунити, тако, да смо ми само тим једним безобразлуком Лазиним, небројено гласова изгубили. Кад се знало, да ће који за Ђурђевића гласати, тога је Лаза полако прозивао и подуго на њега исчекивао; на против, Јовановићеве бираче прозивао је таком брзином, да су људи, што но веле, стрмоглавце асталу трчали, па ипак су били од Лазе враћани са изговором: „Доцкан сте дошли; гласаћете у другом читању“ — а кад је друго читање дошло, онда смо били од Хаџи-Лоје, по гореспоменутом савету Лазином, сви са жандарима на сокак истерани, тако, да ко је дотле гласао — гласао, ко није — није, јер тај више није ни пуштен у авлију. На вратима авлије седио је један чиновник, који је држао списак бирача, па без разлике сваком довикивао: „Натраг, немаш гласа!“ — Један из Павловаца, са 6 фртаља земље, био је тим начином враћен, без да је гласао.

Контролни одбор, истина, више је пута устајао и опомињао Лазу на ред, но шта је то хаснило, кад је на то Хаџи-Лоја поједине одборнике не само позивао, да имају ћутати, па бележити, него им је и претио, да ће их одстранити.

Већ је и друго читање близу краја, а Јовановић куд камо у већини. Урош Вујић, Оџић, Ђока Петровић, Оперман, и други начелници и бележници дали се у неописану трку, не би ли по вароши још ког Ђурђевићева бирача упецали. Али им то не поможе, него дај, вуци опет и по пети пут оне изопијане Гргуревчане, Шуљманце и Марадичке Мађаре из баждарнице. Неки гласа најпре под шеширом, а после без шешира, други опет у хаљини, а после без хаљине. Наравно, људи пијани, па можеш с њима шта хоћеш. Но кад и ово не поможе, јер Јовановић још увек у знатној већини, онда дај кочијаше, чобане, калфе, дај сваког, који ће само за Ђурђевића гласати, но кад и ово не поможе, а већ је пола 5 сати избило, онда се Лаза јаду Хаџи-Лојином досети, па да га само умири, скочи са столице, па — без да су гласове пребројавали — оштро затвори свој записник, те полумртвим гласом узвикне: „Живио др. Ђурђевић посланик!“

Ето, тако се та срамна трагедија изборна свршила, којој је присуствовао од почетка до краја, сам главом Васа Ђурђевић. И не само њему, него ни већем душманину нашем, не би овакав избор желили, при ком чуду и покору, насиљу и безобразлуку, Јовановић је имао знатну већину гласова, ми смо победили!

Ми смо ово, због Видова дана, на брзу руку овако завршили, а без да смо са тобом, Хаџи-Лојо, готови. С тога ћемо се даљом приликом опет у коме писму састати, а дотле буди здрав и — користан!!

СРПСТВО.

Из Србије. Јављају из Смедерева, како су онуда 7. о. м. пропутовали лађом „Хилдегард“ неких 40 аустријских официра низ Дунав. Док је лађа код Смедерева пристајала, снимали су они ручним фотографским апаратом „Карађорђево брдо“ и град. — На Петров-дан, 29. јуна о. г. свечаним начином прославиће се у Шапцу 50-годишњица шабачке гимназије. — Почетком октобра Београд ће добити електрично осветлење а већ месеца августа моћи ће и трамвај радити. Да ће све ово бити и на дику и понос српској престоници није од потребе ни говорити. — У Звечкој, Ваљевскоме округу опет се покрстило 18 цигана, мухамедове вере. Од некога времена цигани у Србији махом прелазе у православну веру, на чему треба у првом реду захвалити онамошњем српско-православном свештенству.

Из Црне Горе. Кнез Никола путовао је кроз Црну Гору те је прегледао нове колске путеве. У пратњи кнежевој био је и пуковник Ахмет Февзи бег, царско-отомански опуномоћени министар на Цетињу. — Поред свега настојавања црногорске и турске владе, да се избегну сви нереди на граници омраза између Малисора и Црногораца узрок је чешћим нередима. Тако пре кратког времена убили су Малисори једног Црногорца, но рођаци овога осветише његову главу убиством једног Малисора. Турско-црногорска комисија, која под председништвом Тахир-паше у Беранима расправља од пре кратког времена овакве заћевице, уредиће посигурно и ову, на задовољство обеју влада.

Трговина, економија, финансија Угарске.

Извештај краљевско-српског генералног консулата у Будим-Пешти за прво тромесечје 1892. год.

(Из „Српских Новина.“)

(Свршетак.)

Свињарски трг у Штајнбруху био је доста жив у 1891. год. и ако му се ресултати умањују у год. извештају там. акцијског друштва. У I. четврти 1891. год. био је рад доста жив и стоваришта су, уз добре цене, брзо испражњена. У II. четврти попустио је извоз за Немачку, те се куповина ограничила на домаћу потрошњу, па је рад био слаб. Како је при крају III. четврти опет почео живљи извоз за Немачку, цене су се одржале на нормалном њивоу. Тако је било и у IV. четврти.

На формирање цена била је од утицаја ниска цена у Немачкој, конкуренција америчке свињетине тамо и ограничавање увоза у Немачку, јер је увоз у Немачку допуштен само преко нарочитих тачака.

Промет је ипак био у Штајнбруху знатнији но у 1890. год. Довезено је, на име, 652,958 ком. свиња, дакле са 47.162 ком. више но у 1890. години. Вредност овог довоза, урачунавајући и потрошену храну, износи 35,699.987 фората.

Из Србије је довезено у Штајнбрух 1891. год. свега 130.000 ком. свиња, за 29887 ком. више но 1890. год. Огромна већина српских свиња експедована је даље на Винернајштат. Карактеристично је, да је сва ова количина српских свиња купљена за Аустро-Угарску и да је у њој и утрошена. Само је 107 ком. српских свиња продато за иностранство, према 111.748 ком. угарских свиња, које су извезене за иностранство. Довоз свиња из Србије био је по месецима овакав:

Готовина при крају 1890. год.	5808	ком.
Јануара 1891. год.	4409	„
Фебруара „	4784	„
Марта „	3781	„
Априла „	7368	„
Маја „	18065	„
Јуна „	16389	„
Јула „	13648	„
Августа „	13290	„
Септембра „	11388	„
Октобра „	13433	„
Новембра „	11733	„
Децембра „	13904	„

*

Из Румуније је довезено свега 4368 ком. свиња у месецима марту, мају, септембру, новембру и децембру. Довезено је само 35 ком. више но 1890. год., ма да је већ у II. четврти ступила у живот општа царинска тарифа, те је довоз могао бити много већи. Ово се у Штајнбруху објашњава овако: У Румунији је, веле, опало гајење свиња за време трајања царинског рата, те сад не располажу великим бројем свиња за извоз.

Извоз из Штајнбруха био је 1891. г. за 1452 к. мањи но 1890. г., т. ј. отерано је 519.949 ком. свиња, у вредн. 27,651.711 фор. (Овде није урачуната готовина у свињама, која је остала крајем 1891. г. у Штајнбруху).

За Немачку отишло је 114.347 ком. угарских свиња (за 833 ком. мање но 1890 године.)

За Беч 66.412 ком., за 16.707 ком. мање, а за то, што су већ и угарски произвођачи терали своје свиње на бечки трг.

У Чешку је пак за 9875 ком. више отерано но 1890. год.

Пешта је купила 169.783 ком., унутрашњост Угарске 51.164 ком., Аустрија 31.197 ком., Швајцарска и др. државе 508 ком., свиња.

Свиња је довезено у Штајнбрух на 9667 вагона угар. држ. железница, а одвезено из Штајнбруха на 7653 вагона исте железнице.

Биланс довоза и извоза овакав је (рачунајући и готовине на крају године).

I. Довоз

1891. године	652958	
1890. „	605796	
1891. год. више довезено	47162	ком.

II. Одвоз

1891. године	519949	
1890. „	521401	
1891. год. мање довезено	1452	ком.

Што се цена на посе српских свиња тиче, оне су биле најмање у јануару (40—42·79), а највеће у августу 48—50 новч. од кгр.

Годишње просечне цене биле су оваке:

	Свињи из Угарске				Свињи из Србије
	тешке	лаке	старе тешке	сељачке	
1891. год.	46—47 1 2	46—47 7 5	43—44 7 8	44—47 7 2	44—46 5 8
1890. год.	45—46 2	45—46 5 5	43—46 7 2	43—44 1	42—45 7

Из ове се табеле види, да су цене српским свињама у 1891. год. биле веће но 1890. год.

У санитет и транзит. салашима било је целе 1891. год. 136.560 ком. свиња (из Србије и Румуније), од којих је за болесне пронађено 946 комада српских и 2 ком. румунских свиња, које су заклане и употребљене за техничке цељи.

О довозу, одвозу и ценама публиковао је овај консулат сваке недеље преко целе године своје извештаје у „Српским Новинама.“

Кбр. 225. 31 марта 1892. Б. Пешта.

Кр. срп. генер. консулат.

ДОПИСИ.

Барања. У 73. бр. „Заставе“ изволео је један учитељ учинити јаван призив, односно обратити пажњу свију учитеља будимске епархије на његов допис из Барање о сазиву „учитељског збора“.

Овај поступак потпуно одобравам и молим сл. уредништво „Заставе“, да ми допусти још коју о тој ствари прозборити.

Наш „вредни“ и „неуморни“ референт Ст. В. Поповић није могао сад о ускршњим феријама сазвати учит. збор крај многих званичних „поклоненија“, као н. пр. у Темишвару пред бароном „од Рудне“ (Ф. Николић) и др., које овде нећу спомињати. Сваки читалац, ако је редовно пратио наше јавне ствари, могао је увидети, да ни једна свечаност, ни једна седница Георгијевих мамелука није била без чика-Стеве, јер веле: он је књижевник, па нек пише и — јединствени статут!...

Ето, видиш, учитељу, ти си му девета брига.

Па сад, кад Ст. В. Поповић није сазвао учит. збор, то не преостаје ништа друго, него да се барањски учитељи угледају на рад учитеља арадског среза, који су молили за дозволу о сазиву споменутог збора.

По томе дакле треба саставити што пре једну молбеницу са потписом неколико учитеља и послати епарх. школском одбору, који ће се 16. јунија састати, са жељом, да већ једном заказани учит. збор дозволи и нек определи дан и распоред збо-

ра, који би се имао о овом идућем великом школском одмору одржати.

Ја држим, да се учитељска скупштина у почетку, а још боље крајем месеца августа позове. Јер ако би пре сазвана била н. пр. одмах после Петрова, то би опет учитељи неприправни ко „с грлом у јагоде“ као и пре дошли, што начела педагогије и дидактике никако не одобравају.

По моме мњењу, крајем месеца августа за то би најбоље било, што онда почиње нова школска година односно школска настава у свим срп. нар. школама, а о којој би се имало нарочито овде у Барањи, много што-шта рећи. А до тог времена могао би се сваки учитељ ваљано спремити и донети израђен на „папиросу“ истакнут темат.

Ове теме би нарочити одбор прегледао, а као најбољу наградио н. пр. са чика-Стевини дукати, који би се онда братски на корисну цел употребили . . .

Између осталог, награђена тема неће се ad acta оставити, да ју ваљда мољац једе, него ће се као и пређашња у штампу послати (?), да и други виде како се оваке врсте тема израђују. Само до данас још није позната штампарија и редакција у коју је пређашња тема послана. Но и та ће се тајна открити!?

Барањски млади учитељи, који не давно из клупе изађоше, одушевљени су за свој позив (за то и јесу некима трун у оку, јер с њима није тако лако трговати) само им не достаје узајамног савета, који би се на такој учит. скупштини постигао. Јер само хоспитирањем учитељ се усавршује у својој струци.

„Без идеала не да се прави учитељ ни замислити и читав његов рад није ништа друго, него тежња за идеалима“. Тако каже о учитељу сад већ покојни проф. М. Петровић.

На основу тога ја се надам, да ће се на меродавном месту добити дозвола о сазиву учит. збора, ако не епархијског, а оно среског у Мохачу, како би се још боље упознао о ширем раду учитељском.

У то име желим се састати с браћом учитељима.

Барањац.

Вести из места и са стране.

Свештеничка исповест. На Видов-дан скупило се овде 26 свештеника новосадског протопресвитерата да обаве обичну годишњу исповест. После тога одржан је збор на којем су се расправили неки предмети, који се тичу свештенства.

Деоба Срба и Румуна у Мехали. Срби и Румуни у Мехали су се више година парничили око црквб. шк. иметка. Први су то имање тражили за себе и тако је та ствар дошла и до суда. Сада је највиши суд решио, да сво имање има припасти Србима, али да су они опет дужни у име оштете исплатити Румунима у пет година 23.000 фор.

Руско добротворно друштво у Паризу. Гђа Моренхајм, супруга руског посланика у Паризу, основала је тамо „руско добротворно друштво“ још прошле године. Цел је друштвена, да новчано потпомаже потребне Русе, који се налазе у Француској. Друштво је кроз годину дана уделило помоћи у своти од 60.000 фор. У Француској имаде 20.000 Руса.

Важно решење. Св синод цариградске патријаршије донео је решење, да драгомани консулата могу присуствовати при суђењу својих поданика код суда у патријаршији. Исто тако могу они присуствовати и кад се судије саветују, али само као слушаоци.

Трговачки преговори. „Мађ. Кореспод.“ доноси ове, како она каже, поуздане вести о току трг. преговора између наше монархије и Србије: Преговори иду доста полако. Ветеринарска конвенција напослетку примљена је и потписана делегатима, после многих а незнатних измена од срп. делегата. Питање о царинској тарифи биће довршено најдаље до 1—3 јула; јер има неких позиција које стварају много посла и објашњавања, а како су све препоне већином финансијске природе, то се с правом мора тврдити, да за то треба најмање 2—3 недеље, па да се приступи текстирању уговора.

Бугарско наоружање. Како јављају из Софије, објављен је тамо конкурс за грађевину 19 стражарница на граници према Србији. Све ове стражарнице морају бити готове најдаље до 10. септембра.

Српско жито у Немачкој. Српско је жито ишло до сад водом на Беч и ту смештено у стоваришта, прелазило је у Немачку у железничким товарима као роба која иде из слободног промета. Али како су се показале извесне тешкоће у постављању порекла робе, кад је прелазила немачку границу, то је продуктна берза тражила објашњења и регулисање ове ствари У овој ствари дошла су два нарочита немачка изасланика у Беч, и пошло је за руком, да се нађе подесан аранжма. Остављено је, на име, право немачком конзулу у Бечу, да може за све пошиљке жита из Србије, које иду и долазе као транзитна роба у бечка стоваришта, да издаје цертификате о пореклу, а на основу тога ће немачке царинске власти пропуштати и царинити робу. Ово вреди и за она српска жита, која стоје у транзитним стовариштима у Будимпешти.

Старост пива. Пиво су пили и стари Египћани. Доказано је да се за пиво зна још много пре Христа. Стари Јелини и Римљани такође су знали, да праве пиво, али су га слабо пили и увек су вино претпостављали пиву. У Француској се почело правити пиво око 1200 год. У XI. столећу отпочели су у пиво мешати међ. Данас се троши годишње на целој земљи 1,495.000.000 хект. литара пива!

Грозан обичај постоји у Новој Каледонији, где жене по смрти својих мужева морају у знак жалости отсећи једно парче увета. Због овога обичаја у Новој Каледонији виђају се многе удовице без ушију јер су више пута отсецале по које парче увета.

Новије вести.

Беч. Њ. В. цар и краљ отпутовао је у понедеоник у јутро у Брно (Брин), да тамо присуствује свечаности аустријских стрелаца. Целим путем је био најсвечаније дочекан.

Кисинген. Кнез Бизмарк стигао је са супругом овамо. Беше најодушевљеније дочекан, а исто тако и у Вирцбургу, где га је дочекало и свечано поздравило на хиљаде становништва.

Париз. Анархиста Брику признао је, да је он у друштву са својом женом, неким Францисом и Мењером починио атентат у гостионици Веријовој, усљед којег је гостионичар погинуо.

Петроград. Званично се јавља, да је руска влада предузела енергичне мере у Астраханској, Саратовској и Тауриској гувернији, за тим у Уралском подручју, у Кавказу и у лукама Црнога мора, да се не увуче колера. Досада се иста само појавила у Баку, где се од 6.—12. јуна поболеле 164 особе, од којих је до сада 70 умрло.

Париз. Јављају из Тангера, да је енглески посланик, и ако је марокански султан био против тога, истакао на енглеском консулату енглеску заставу. На то се светина побунила, те је морала посредовати војска, да поврати мир.

Г. Арси Пајевићу

овде.

На Ваше „припослано“ у 69. бр. „Браника“ одговорићу Вам у кратко у идућем броју — али не ради одбране од Ваших грдња, јер оне ме, ако хоћете да знате, занимају, већ да Вам и ја потврдим све оно, што су вам и дописник из Далмације и „Малош“ казали, а Ви знате, г. Арсо, докази се грдњама не исправљају. Што се пак тиче Ваше срдбе, ја за њу немам мелема, за то се обратите коме од — марвених лекара!

А. Стражичић.

Дописница уредништва.

Миљко Мркоњић. Како видесте допис је јуче изишао; пре никако није било могуће. Хвала вам на оној вести; тако ваља, па ће људи боље пазити што раде: кад добију по носу.

Добровољни прилози

срп. акад. друштву „Зори“ за св.-савску беседу 1892.

(стигли до 6. фебруара.)

Беч. По 50 фор. Светозар Агамовић, николајевски прота; по 20 ф. Ристо Хаџи-Ристић српски генерал конзул Хан, Андрејевић; по 15 ф. проф. В. Јагић, П. Хаџи-Ристић, Деметар Германи, гђа Катинка Јосифовић, А. Остојић; по 10 ф. Ђ. Симић посланик краљевине Србије, Мариновић посланик, Манос герент послан. краљ. Грчке, П. Стејић, Барловац, Шерб, др. Квеквић, Олимпија Јовановић, Бајић, Димитријевић апот., Т. Остојић, Н. Н., Капамација, Сајферт, Ј. Јовановић мед., Грацић правник, Алексић мед.; по 20 дин. злата С. Р. Поповић држ. савј, др. Миловановић, др. Л. Пачу; по 6 фор. Бајони; по 5 ф. проф. Мозетиг, Зелени, гђа Месаровић, А. Стова, В. Барбарић држ. сав., Рибарж, Фр. Медек, Стојић пуковн., Ђ. Теодоровић, Рубрицијус мед., др. Персивал, Н. Нешковић мед., Клент, др. Мезник држ. сав., проф. Чокор, Бајић, Томишић, Николић, гђа М. Сечански, Цветков, Петровић, генерал Стратимировић, ген. Тапавица, Милићевић, Н. Н., проф Пастернек, генер. интенд. Поповић, Сајдл, А. Миловановић, Стојковић, гђа Стојчевић, гђа Халавана, К. Бира, Х. Вагнер, Цукић, К. Стефановић, Бухмилер, А. Шпик Текеш, Вагнер, Петрак, Колем; по 10 дин. проф. др. М. Решетар, гђа Љ. Кујунџић, проф. Хаџи-Нинић; по 4 ф. Н. Н.; по 3 ф. Раин, К. Младеновић и сестра, Частек, Недељковић, Френцл, Шинглер, Ђ. Калуђерски, Бадаковић, Ј. Марковић, Кнежевић медиц., Ђ. Марић мед., Новаковић техн., Петровић Душан мед., Бабић правник, Павловић техн., Костић техн.; по 2 ф. С. Станојевић, Ђ Максимовић, Т. Миљковић, Н. Н., Н. Н., Гудовић, М. Марић мед., Екмецић, Вујичић, гђа М. Вујевић, Ст. Матић, Б. Обрадовић, Н. Н.. Н. Н., Георгијевић, Шумадинац фарм., Ђорђевић проф., Н. Н., др. Дрозда, Облак, Бајић, К. Небригић, Бајић, Н. Н., др. Козић, Л. Атанацковић мед., Томић; по 1 ф. Марковић, Мирковић, Н. Н., Н. Н., Кузманић, Н. Н., др. Мурко, Н. Н., др. С. Недељковић, Костић; по 50 н. В. Константиновић. **Бечко Ново Место**: С. М. Новаковић 5 фор. **Сент Андреја**: Евген Думча 5 ф. **Београд** (Србија): Гђа Лазаревићка 30 дин., архим. Дучић 3 ф., А. Протић 1 фор. **Белегиш**: По 1 ф. Сава Бабић, П. Ранковић, Т. Рашић, Ст. Ристивојевић. **Бечин**: Никанор Поповић 10 ф **Бешеново**: Митрофан Павловић 2 ф. **Вихач**: В. Вирјевић 3 ф. **Бјељина**: по 1 ф. С. Јовановић, Р. Мано.ловић, Т. Тодоровић Ј. Гаврић. **Винковци**: Урош Ђурић 1 дукат. **Врдник**: Младен Стојковић 2 ф. **Бос. Градишка**: В. Видовић 2 ф. **Госпић**: С. Борић 2 ф **Загреб**: В. Матијевић 5 ф **Житомислић** (ман.): С. Теодоровић 3 ф., Х. Милутиновић 2 ф., Т. Братић 1 ф. **Карловци**: Г. Лазић скупио 7 ф. **В. Кикинда**: П. Видак 4 ф. **Ириг**: Др. Николајевић 2 ф., С. Моловић 1 фор. **Јазак**: С. Сладаковић 1 ф. **Кистање**: Неофит Његуш 5 ф. **Котор**: Епископ Петрановић 4 ф. **Невесиње**: Војвода Радовић 5 ф. **Бос. Нови**: Давидовић 2 ф., браћа Штековићи 1 ф. **Нови Сад**: Попадић 2 ф. **Орашац**: А. Мурат 1 ф. **Ст. Пазува**: Н. Петровић 5 ф., Штедионица 5 ф. **Приједор**: Р. Кондић 3 ф., Миле и Јово Радетић 5 ф. **Пожега**: Св. пл. Кушевић 5 ф. **Рума**: Ђуричић-Биорац 2 ф. **Сарајево**: Ђ. Петровић 2 ф. **Сентомаш**: Ј. Радосављевић 1 ф. **Трст**: Шуљевић и Аничић 10 фор **Доња Тузла**: Браћа Мицићи 2 ф. **Бос. Шамац**: Ђ. Марковић 3 ф., С. Дакић 1 фор.

(Стигли после 6. фебруара).

Винковачка штедионица 30 ф. Барон М. Николић из Беча 10 фор. Матија Радовић из Мостара 10 ф. Мијајло Нинић из Зајечара 5 фор. Лазар и Мијајло Трифковићи из Прњавора 3 ф. Драгољуб Павловић проф. из Беча 2 ф Тома Тронић из Дубровника 1 фор.

Свима пошт. приложницима нека је највећа благодарност.

У Бечу, 24. маја (5. јула) 1892.

У име срп. акад. друштва „Зоре“:

Миливој Бабић, тајник. **Коста М. Младеновић**, председник.

Недо А. Нешковић, благајник.

Умољавају се уредништва свију српских листова, да овај извештај прештампају.

РЕД ПЛОВИДБЕ

путничких пароброда I. ц. кр. повлашт. дунавског паробродског друштва

важи од 1. маја 1892. до даље наредбе.

Из Новог Сада у Сланкамен, Тител: сваки дан у 6 сах. 20 мин. у вече.

Из Новог Сада у Земун, Београд, Оршаву: сваки дан у 6 сах. 20 мин. у вече.

Из Новог Сада у Рушчук, Браилу, Галац: средом, петком и недељом у 6 сах. 20 мин. у вече.

Из Новог Сада у Будимпешту: сваки дан у 5 сати из јутра.

АГЕНЦИЈА.

РЕД ВОЖЊЕ

ЖЕЉЕЗНИЧКИХ ВЛАКОВА

ВАЖИ ОД 1. МАЈА 1892. ГОД.

Из Будимпеште за Београд:

Километара	СТАНИЦЕ.		Мађовити влак (Orient-Express)	Брзи влак I. II. III.	Особни влак I. II. III.	Мешовити влак I. II. III.	Мешовити влак II. III.
—	Будимпешта	полази	2.25	2.35	7.35	9.50	—
175	Субатица	„	5.46	6.26	1.46	5.20	—
	Шандор	„		—	—	—	—
	Верушић	„		—	—	—	—
193	Чантавир	„		—	2.11	6.12	—
	Зобнатица	„		—	—	—	—
207	Топола	„		6.59	2.34	6.44	—
	К. Хеђеш	„		—	—	—	—
223	Х. Фекетехеђ	„		7.16	2.56	7.16	—
234	Врбас-Кула	„		7.30	3.16	7.42	—
248	Стари Кер	„		7.46	3.34	8.09	—
	К. Алпар	„		—	—	—	—
260	Кисач	„		8.00	3.51	8.32	—
276	Нови Сад	„	7.34	8.23	4.19	9.15	—
279	Петроварадин гр.	„		—	4.25	9.28	—
281	Петроварадин	„		8.28	4.32	9.32	—
286	Карловци	„		8.39	4.41	9.47	—
296	Чортановци	„		—	4.59	10.09	—
300	Бешка	„		8.56	5.07	10.20	—
310	Инђија	„		9.07	5.21	10.38	—
318	Стара Пазуа	„		9.17	5·38	11.00	—
326	Нова Пазуа	„		—	5.50	11.15	—
332	Батајница	„		—	6.01	11.28	—
347	Земун	„	8.50	9.47	6.21	11.56	—
359	Београд	„	9.00	10.05	7.15	12.30	—

(сваког уторника и петка)

Из Београда за Будимпешту:

Километара	СТАНИЦЕ.		Мађовити влак (Orient-Express)	Брзи влак I. II. III.	Особни влак I. II. III.	Мешовити влак I. II. III.	Мешовити влак II. III.
—	Београд	полази	3.02	5.22	8.00	2.35	—
12	Земун	„	3.12	6.02	9.00	3.08	—
27	Батајница	„		—	9.19	3.40	—
34	Нова Пазуа	„		—	9.30	3.55	—
41	Стара Пазуа	„		6.33	9.43	4.12	—
49	Инђија	„		6.46	10.01	4.43	—
60	Бешка	„		6.57	10.19	5.08	—
64	Чортановци	„		—	10.27	5.18	—
73	Карловци	„		7.14	10.46	5.42	—
78	Петроварадин	„		—	10.56	5.55	—
81	Петроварадин гр.	„		7.25	11.02	6.03	—
83	Нови Сад	„	4.39	7.37	11.16	6.38	—
100	Кисач	„		—	11.38	7.19	—
	К. Алпар	„		—	—	—	—
112	Стари Кер	„		8.08	11.55	7.45	—
125	Врбас-Кула	„		8.23	12.18	8.17	—
136	Х. Фекетехеђ	„		8.35	12.36	8 40	—
	К. Хеђеш	„		—	—	—	—
152	Топола	„		8.52	1.02	9.15	—
	Зобнатица	„		—	—	—	—
166	Чантавир	„		—	1.21	9.42	—
	Верушић	„		—	—	—	—
	Шандор	„		—	—	—	—
185	Субатица	стиже	6.34	9.41	2.25	11.00	—
359	Будимпешта	стиже	9.40	1.10	7.25	6.55	—

(сваке среде и суботе)

НАПОМЕНА. Црним словима штампани сати и минутиначе важе за доба и то од 6 сати у вече до 5 сати 59 минута ујутру.

РЕД ПЛОВИДБЕ

пароброда кр. угар. државне жељезнице

од 18. фебруара (1. марта) 1892.

ДОЛЕ:

Полази из Вуковара са жељ. стан. 4 с. 30 м. у јутро.
„ „ Вуковара вароши . . . . . 5 с.
„ „ Букина . . . . . 5 с. 30 м.
„ „ Паланке . . . . . 7 с.
„ „ Черевића . . . . . 8 с.
Стиже у Нови Сад . . . . . после 9 с. у јутру.

ГОРЕ:

Полази из Новог Сада . . . . 1 с. после подне.
„ „ Черевића . . . . после 2 с.
„ „ Паланке . . . . . 4 с.
„ „ Букина . . . . . 6 с.
Стиже у Вуковар у варош . . . . . 7 с.
Стиже у Вуковар на жељ. стан. . 7 с. 30 м. у вече.

Пароброд иде сваки дан.

ЛОКАЛНИ ПАРОБРОД.

Из Каменице стиже у Нови Сад у 4, 6, 8 и ¾10 сати пре подне, и у 2, 4 и 7 сати после подне.

Из Новог Сада полази за Каменицу у 5, 7, 9, и 11 сати пре подне и у 3, 5 и ½8 сати после подне.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

Српска православна црквено школска општина у Бијељини, овим расписује стечај за двије учитељске силе, и то:

1. Једног учитеља, који мора бити вјешт хармоничном појању, да је у стању управљати са пјевачким хором. Годишња плата као учитељу 600 фор., као хоровођи 200 фор., у име стана и огрева 90 фор., које ће заједно у редовним мјесечним оброцима примати. Натјецатељ има свједочбама доказати, да је оспособљен за учитеља на српским школама, да је Србин православне вјере, и да је вјешт црквеном појању, које му у дужност спада.

2. Једну учитељицу, која мора са исправама о учитељској способност доказати, да је оспособљена са добрим успјехом за учитељицу на српским школама. Годишња плата 400 фор., у име стана и огрева 90 фор., које ће редовно примати.

Молитељи који желе предујам, као путни трошак, одбија им се од припадајућег берива.

Сви они који желе на ова мјеста компетовати, имају се најдаље до 1. августа т. г. (по старом) са потпуним исправама на потписатог обратити.

Из сједнице српско-православног црквено школског одбора број 46. ад 4.

Бијељина 17. маја 1892.

Ристо Јеремић.
4—4 288 пресједник.

МЕШОВИТА ТРГОВИНА

ЈОС. ПЕТРОВИЋА НАСЉЕДНИКА

У МОРОВИЋУ

308 1—3

потребује једног старијег помоћника доброг детајлисту, вичног српском и немачком језику. Првенство имају који се лично понуде.

МАНУФАКТУРНА И МЕШОВИТА ТРГОВИНА

СВЕТОЗАРА НИКОЛИЋА

У МЕЛЕНЦИ

потребује два добра и вешта спомоћника. — Који се лично преставе имају првенство. 304 2—3

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

Р. ГРОСА И СИНА

У ВЕЛ. БЕЧКЕРЕКУ

303 2—2

потребује два млађа спомоћника.

Дућан за издавање.

У Руми на главном месту (преко пута од римокатоличке цркве) у својој кући издајем дућан са станом у првом спрату од 1. јула о. г.

Уједно намеран сам у том дућану находећу се мануфактурну робу под врло повољним условима продати.

Усмена и писмена извешћа даје власник

Сава Живковић.

306 2—2

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

КОСТЕ МАТИЋА

у Иригу

307 2—3

потребује једног старијег и једног млађег помоћника. Добром старијем помоћнику плата је 240—260 фор., а добром млађем плата је 160 - 180 фор., кост и квартир. Нужно је знање осим српског, мађарски и немачки језик. — Ступање 10. јула п. нов.

За уређивање одговара **Ђорђе Бакаловић.**

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.